

מראי מקומות - תענית

ב:

ביום, יכול לנסך בלילה של אחריו, ככל הנסכים בתורת תשלומין (וק"ק, דא"כ לכאו' אי"ז שייך בלילה הראשון, וי"ל).

ג. מנחתם ונסכיהם בלילה

פרש"י בתמורה (יד), ובלא נזדמנו לו קא מיירי. ומבואר מדברי רש"י דלכתחלה יש להביא הנסכים עם הקרבנות, וכאן מיירי שלא נזדמנו לו נסכים בשעת הקרבת הקרבן. וכ"כ תוס' בראש השנה (ז), וביארו טעם הדבר, משום דאי מביא הנסכים בלילה, אין הלוויים יכולים לומר שירה, דאין שירה אלא ביום. וגם אם מביאין הנסכים למחר יש להסתפק אם יכולים לומר שירה, דבערכין (יב) איבעיא להו אם נסכים הבאין בפנ"ע אם אומרים שירה עליהם או לא. וכ' דהא דאמר' דיכול אדם להביא נסכים לאחר י' ימים, דמשמע לכתחלה, היינו בקרבן יחיד, דלא אמרי' שירה. אולם ע' בטורי אבן (ר"ה שם, ד"ה עוד הקשו) שצידד לפרש הטעם שאין לדחות הבאת נסכים משום דחביבה מצוה בשעתה.

ד. לא למדה ר"א אלא מלולב

ע' בגבורת ארי, דהק' למה באמת לא למדה ר"א מניסוך המים. וכ' דאולי ר"א ס"ל דאין עושין ניסוך המים ביום א' דסוכות, וכמש"כ תוס' (כלומר דס"ל לר"א דמסתבר להזכיר גשם ביום א' דסוכות, ומצא מקור לזה מהא דלולב, שבא לרצות על המים, ונוטלין אותו כבר ביום א'). ולשי' התנאים החולקים על ר"א, ולמדין מניסוך המים ולא מלולב, כ' הגבול' ד"ל דס"ל דאין הד' מינים באים לרצות על המים כלל.

ה. ר' יהושע אומר משעת הנחתו

פרש"י מיום שמברכין בו באחרונה, דהיינו בשביעי. וכ' תוס' דמשעת הנחתו היינו דמתחילין לאורתא דמוצאי שביעי של סוכות, דבו מניחין את הלולב, ובפשוטו נח' רש"י ותוס' בזה. אבל ע' בהגהות מהר"ב רנשבורג, שהביא דברש"י לקמן מבואר דלפי ר' יהושע אין מתחילין להזכיר גשמים עד ליל שמיני, וכדעת התוס', ולכאו' סותר לדבריו כאן. אולם כ' דיש ליישב, דאין כוונת רש"י אלא לפרש מהו זמן הנחתו, אבל באמת זמן ההזכרה הוא אחר זה, דהיינו אור לח'. אבל ע' בגבורת ארי שכ' דבאמת הוי ב' תנאים אליבא דר' יהושע, ר' יהושע דמתני' דס"ל דמתחילין ביו"ט האחרון של חג, ור' יהושע דברייתא דס"ל דאכן מתחילין ביום ז'. וביאר דשי' זו א"ש טפי בלשון "סמוך לגשמים", דהא בעצם יו"ט הוא זמן גשמים, וכדס"ל לר"א, ור' יהושע חולק עליו רק לענין דהוי סימן קללה. וא"כ, נמצא דיו"ט האחרון ודאי זמן גשמים הוא לכ"ע, ולמה קרא לזה סמוך לגשמים. אבל אם אמרי' דמזכירין ביום ז', שפיר י"ל דהוי סמוך לגשמים, דלפי ר' יהושע א"א להיות זמן גשמים כל זמן שהוא סימן קללה, וא"כ יום ז' הוי שפיר סמוך לגשמים. אלא דלכאו' ק', למה באמת מזכיר גשמים ביום ז', הרי עדיין זמן קללה הוא. וביאר דכיון דזמן שאלה הוא מיד במוצאי יו"ט, א"כ א"א לשאול בלא ריצוי איזה זמן, ולהתחיל ביו"ט לא סגי [אף דעכ"פ יום א' הוא קודם זמן שאלה, נראה דס"ל דלא סגי בזה]. וכיון דלית בה סימן קללה אלא בו ביום עד הלילה לחוד, לית לן בה.

א. מה ניסוך המים מאורתא

פרש"י, שממלאין הכלי לניסוך המים בלילה. ובשם ספרים אחרים פי', דניסוך המים יכול להיות בלילה. ואף דאי' ביומא כו: דאין מנסכים מים בחג אלא בתמיד של שחר, הביאור הוא דאינו חייב לנסך אלא בתמיד של שחר, אבל אי בעי עביד לי' בליליא, וכן כ' התוס'. וע' ריטב"א בסוכה (מט), דכ' בהא דניסוך המים קרב אפי' בלילה, אף דבא עם הזבח, ל"ק, דניסוך המים לא חשיב בא עם הזבח, שחובת היום הוא ולא חובת הזבח. וע' באבני נזר (או"ח תצ"ה) דהק' על הריטב"א, דהא אי' בתוספתא דסוכה (ג, ז) דמי החג חייבין עליהם משום פיגול, ואם אי' דאינו חשיב בא עם הזבח למה חייב משום פיגול, אלא ודאי חשיב בא עם הזבח אף שהוא חובת היום, והביא דוגמא לזה מהא דפסק הרמב"ם דשתי הלחם קרבים בעצמם, אפי' בלא כבשים, אבל היכא דקרבים עם הכבשים הכבשים מתירים הלחם, וגם חייבין עליהם משום פיגול. אבל באמת יש להשיב על ראייתו, לפי מה שגרס הגר"א בהתוספתא שם, דהגיה "לן יוצא וטמא", ולא נקט פיגול.

וע' קהלות יעקב (סי' א') דכ' דכיון דס"ל לתוס' דיכול לנסך בלילה, ע"כ ס"ל לתוס' דניסוך המים אינו חובת הזבח אלא חובת היום, אבל כ' דלפי רש"י אין ראי'. וע' ערוך לנר (סוכה נ ד"ה בא"ד וי"ל) דכ' דלכאו' שאלה זו תלוי' במחלוקת תנאים, דלפי ר"ע דלומד דין ניסוך המים מ"ונסכיה", ולפי ר' נתן דלומד נה"מ מהסך נסך, לכאו' יוצא שהוא דין בקרבן התמיד, דהא נלמד מקראי דשייכי לתמיד. אבל לפי ריב"ב, דהלימוד הוא מהרמז דמ"ם יו"ד מ"ם, וכן לדעת ר' יהושע, דס"ל דהלמ"מ הוא, א"כ שפיר י"ל דמצוה בפנ"ע היא. וע"ע בספרו בנין ציון (סי' מ"ג) שהאריך בצדדי חקירה זו, אם ניסוך המים הוא חובת היום או חובת הקרבן.

ב. מה ניסוך המים מאורתא

פרש"י, שממלאין מים לניסוך המים בלילה. ותמה הגבורת ארי, דהא ודאי א"א למלאות בלילה, דא"כ בעלות עמוד השחר נפסלו המים בלינה, והניח בקו'. וכ' קהלות יעקב (סי' א') לתרץ ע"פ דברי תוס' בסוכה (דף נ') דכלי שרת אין מקדשין חוץ למקדש, וכיון דהיו ממלאים מן השלוח שהוא חוץ לעזרה, ממילא לא נתקדשו המים להפסל בלינה, וכשהיו באים לעזרה, כבר האיר המזרח. וע' במאירי שכ' דאין לגרוס מה ניסוך "המים" מאורתא, דהא ניסוך המים בא מחמת זבח, וכיון שכן, צריך להיות ביום דוקא, אלא גרסי' מה ניסוך מאורתא, והיינו ניסוך הין, ומיירי בנסכים הבאים שלא מחמת הזבח, כגון שמנדב לנסך יין (ודלא כרש"י, דמשמע דמשמע דאף הקרבת הנסכים של הקרבנות עצמם יכולה להיות בלילה). אבל שוב כ' ליישב הגירסא, וכ' בשם הראב"ד דבאמת אין מנסכים אותן בלילה, וגם אין מקדשין אותן בקדושת כלי בלילה, אלא מקדשין קדושת פה בלבד וזה יכולים לעשות בלילה, ומשמע דכוונתו ליישב מדוע לא יפסלו בלינה, ומשמע דע"י זה לא יהי' נפסלים בלינה. עוד הביא שם מיש מפרשים, דמה דאמר' מה ניסוך המים מאורתא, היינו שאם שכח לנסך